

VI

OKREŚLENIE STRATEGICZNYCH OBSZARÓW DZIAŁANIA

OKREŚLENIE MISJI ORAZ CELÓW STRATEGICZNYCH GMINY

A. Misja gminy:

„Gospodarcze ożywienie gminy poprzez wykorzystanie warunków środowiska przyrodniczo-kulturowego i potencjału ludzkiego”.

B. Cele strategiczne:

- 1. Rozwój zaplecza dla gospodarczego rozwoju gminy.*
- 2. Tworzenie nowych miejsc pracy.*
- 3. Wzmocnienie potencjału społecznego poprzez ukształtowanie silnych powiązań pomiędzy władzą lokalną, mieszkańcami gminy i przedstawicielami biznesu.*

C. Określenie celów operacyjnych i żądań do ich realizacji:

1. Poprawa stanu gospodarki

- tworzenie nowych miejsc pracy przez sektor prywatny
- stosowanie przez samorząd ulg podatkowych
- przygotowanie i stała aktualizacja oferty dla inwestorów w zakresie terenów i zasobów ludzkich pod strategiczne inwestycje.

2. Poprawa warunków życia mieszkańców gminy

- rozwój usług produkcyjnych dla rolnictwa
- rozbudowa infrastruktury społecznej wsi (Dom Kultury, Szkoła licealna)
- rozwój sieci komunikacyjnej, modernizacja, remonty i budowa dróg,
- dalsza telefonizacja gminy

- budowa systemu oczyszczania ścieków i utylizacji odpadów
- budowa sieci gazowniczej
- prace poprawiające dostępność wody pitnej poprzez rozbudowę wodociągów wiejskich, ujęć wody
- rozwój zaplecza usługowo-handlowego

3. Tworzenie warunków funkcjonowania rolnictwa na poziomie standardów zachodnioeuropejskich

- promowanie organizowania towarowych gospodarstw rolnych - dużych, wydajnych i sprawnie zorganizowanych oferujących współpracę gospodarstwom małym,
- rozwinięcie produkcji zorientowanej na zaopatrzenie aglomeracji miejskich,
- wsparcie doradcze i szkoleniowe oraz finansowe (kredyty, ulgi podatkowe) dla gospodarstw wielozawodowych.

4. Zapewnienie miejsc pracy i dochodów ludności utrzymującej się z rolnictwa w małych gospodarstwach, które w przyszłości nie będą w stanie zapewnić utrzymania dla rodziny.

- podejmowanie i rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego
- poszerzenie obecnej działalności produkcyjno-chałupniczej
- rozwój usług związanych z obsługą terenów letniskowych

5. Uatrakcyjnienie walorów turystyczno-rekreacyjnych gminy.

- planowe zalesienia gminy
- tworzenie terenów zieleni
- program zadrzewiania gminy
- uruchomienie produkcji „zdrowej żywności” pod sponsoringiem gminy rozwój bazy turystycznej poprzez organizowanie kwater agroturystycznych, budowę ścieżek rowerowych i szlaków turystyki pieszej oraz terenów i urządzeń

rekreacyjnych

- prowadzenie selektywnej zbiorki odpadów
- stworzenie i wdrożenie programu estetyzacji i gminy

6. Rozwój placówek i imprez kulturalnych na terenie gminy

- rozwój i promocja imprez kulturalnych oraz kreowanie nowych
- realizacja Domu Kultury jako ośrodka działań wspierających i promujących działalność kulturalną na terenie gminy

7. Stworzenie programu promocyjnego gminy.

- wydanie materiałów promocyjnych
- współpraca z Wydziałem Promocji i Współpracy Gospodarczej Urzędu Wojewódzkiego i Starostwa Powiatowego, biurami podróży, środkami masowego przekazu i lokalną prasą.

OKREŚLENIE SZCZEGÓŁOWYCH PROGRAMÓW REALIZACJI ZADAŃ

1. SZANSE I PERSPEKTYWY ROLNICTWA I GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ

Poznanie uwarunkowań i zagrożeń produkcji rolnej na terenie byłego województwa częstochowskiego daje podstawę do określenia szans i perspektyw rozwojowych rolnictwa na terenie gminy Gidle na tle województwa łódzkiego.

Szanse te to przede wszystkim:

- prywatna własność ziemi - rolnictwo na terenie gminy Gidle oparte jest w 81,5 % na prywatnej własności użytków rolnych, ma szansę dostosowania się do warunków gospodarki rynkowej, gdyż nie występuje tu problem prywatyzacji ziemi. Ponadto osobiste zaangażowanie całej rodziny w pracę w gospodarstwie rodzinnym oraz stała dyspozycyjność do tych zajęć, niezależnie od warunków, stanowi duży potencjał, służący wsparciu

pozytywnych zmian,

- znaczny udział ludności i gospodarstw dwuzawodowych, a więc także dochodów spoza gospodarstwa i wyższa reorientacja na przedsiębiorczość,
- mniejsze przeludnienie wsi na skutek wcześniejszego odpływu ludności do miast.

A. Perspektywiczna sytuacja produkcyjna rolnictwa

Wśród sposobów aktywizacji rolnictwa w programie restrukturyzacji byłego województwa piotrkowskiego przewiduje się rozwój produkcji mleka i jego przetworów w ramach programu branżowego, unowocześnienie obrotu produktami rolno-spożywczymi poprzez organizacje w Piotrkowie Trybunalskim małej giełdy rolno-spożywczej, targi rolne ROL-SZANSA, inspirowanie i kreowanie instytucji z otoczenia agrobiznesu - poprzez stworzenie Inkubatora Przedsiębiorczości Wiejskiej, samorządy lokalne i szkoły rolnicze oraz rozwój agroturystyki.

Obecna koniunktura w rolnictwie nie sprzyja budowie systemów nawadniających gleby i rośliny. Podstawowym sposobem ochrony gleb przed deficytem wody powinna być odpowiednia agrotechnika, która wg. W. Michny winna być przedmiotem projektów badawczych i programów rządowych. Szczególnej ochronie podlegać winny zasoby wód słodkich. Skażeniu ich zapobiec można by poprzez budowę oczyszczalni ścieków, kanalizacje wsi, budowę gnojowni i odpowiednie nawożenie pól i natychmiastowe zaorywanie obornika.

W odniesieniu do gleb, które podlegają degradacji, wyzwaniem ekologicznym o największym znaczeniu wydaje się w ciągu najbliższych 10-15 lat zalesienie znacznej powierzchni użytków rolnych zaliczonych do klasy VI z, większości gleb należących do klasy VI oraz część gleb z klasy V, skrajnie zakwaszonych i wyjałowionych. W przypadku całych wsi położonych wyłącznie na glebach lekkich tylko subwencje państwowe mogłyby zachęcić rolników do podjęcia inwestycji na rzecz trwałego wzbogacenia żyzności gleb najsłabszych, podniesienia opłacalności produkcji, zahamowania ich dalszej degradacji

i wyludnianiu.

Zmiany modelu spożycia, a tym samym i popytu, będą kreować potrzebę reorientacji w kierunkach i strukturze produkcji rolnej. Ze względu na ugruntowane tradycje i warunki naturalne, kształtowanie produkcji rolniczej będzie następować w kilku kierunkach:

- utrzymania uprawy zbóż i ziemniaków jako podstawy produkcji roślinnej. Wśród zbóż powinno się dążyć do ograniczenia uprawy żyta na korzyść bardziej intensywnych tj. pszenicy, jęczmienia, mieszanek zbożowych i kukurydzy (po zlikwidowaniu kwaśnego odczynu gleby). Celowe jest jednak zwiększenie ich przeznaczenia na cele towarowe, a zmniejszenie zużywania na paszę (wobec spadku relacji ceny żywca wieprzowego do cen wolnorynkowych żyta poniżej relacji 9:1 uznawanej przez J. Małkowskiego i D. Zawadzką za próg opłacalności przy tuczu trzody chlewnej). Gleby lekkie i tradycja uprawy ziemniaka w rejonie musi mobilizować do powstania przemysłu zdolnego zagospodarować ten cenny, ale łatwo psujący się produkt. Coroczne straty w czasie przechowywania ziemniaków szacowane na ok. 30%, wskazują pilną potrzebę modernizacji pomieszczeń służących za przechowalnie oraz przetwarzanie surowca na produkty poszukiwane na rynku. Ze względu na większą częstotliwość występowania susz letnich (lipiec, sierpień) wskazana byłaby uprawa ziemniaków o krótszym okresie wegetacji tj. odmian wczesnych, jadalnych,
- wprowadzenia nowych upraw, zwłaszcza przemysłowych, na terenach bardziej zanieczyszczonych oraz upraw pracochłonnych i bardziej opłacalnych,
- specjalizacji w zakresie chowu zwierząt, zwłaszcza trzody chlewnej i bydła (o kierunku mięsnym),
- upraw warzyw na glebach lepszych, nawadnianych w warunkach dostępności taniej wody.

Czynnikiem, który może znacząco zaktywizować rolnictwo i poprawić warunki bytowania ludności, będzie w rejonie powstanie nowych zakładów, głównie przetwórstwa rolnego na wsi, także innych branż oraz usług na rzecz rolników

i ludności zamieszkującej teren gminy. Stan podmiotów gospodarczych przedstawiono w tabeli na stronie 17 i 18. Rozwój przedsiębiorczości, szczególnie w sferze podmiotów fizycznych oraz z udziałem kapitału zagranicznego wyznaczają czynniki: wolne tereny i obiekty, zasoby taniej siły roboczej, centralne położenie i stan infrastruktury technicznej (zabezpieczenie terenów, wyposażenie w infrastrukturę techniczną oraz właściwy zapis w planach zagospodarowania przestrzennego leży w gestii gminy).

B. Czynniki wpływające na wzrost dochodowości rodzinnych gospodarstw rolnych.

Na sytuację finansową gospodarstw rolnych i jej zróżnicowanie wpływają różne formy aktywności zawodowej:

- a) działalność rolnicza
- b) pozarolnicza działalność gospodarcza
- c) praca zarobkowa

Rozpatrując sumę dochodów ludności z różnych źródeł dochodzimy do kategorii dochodu dyspozycyjnego. W ostatnich latach w kształtowaniu sytuacji finansowej gospodarstw rolnych większą rolę odgrywają dochody spoza działalności rolniczej. Wg. badań S. Stańko dochody ludności rolniczej z pracy zarobkowej, rent, emerytur i innych źródeł w 1992 roku stanowiły średnio w kraju 53,5% dochodów brutto i aż 75,9% dochodów netto. Dochody z pozarolniczej działalności gospodarczej mają coraz większe znaczenie w kształtowaniu sytuacji finansowej rolników, choć działalność ta dopiero zaczyna się rozwijać. Ogólnie biorąc dochody spoza działalności rolniczej przyczyniają się do zmniejszenia zróżnicowania dochodowego rodzin użytkujących gospodarstwa rolne. Najniższe dochody netto w przeliczeniu na gospodarstwo i na osobę w nim zatrudnioną osiągane są w rodzinach o charakterze czysto-rolniczym. Nieznacznie lepszą sytuację stwierdzono w rodzinach o charakterze pracowniczo-rolniczych. Najlepsza sytuacja dochodowa występuje w gospodarstwach, w których ludność prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą. Stwierdzono również, że

użytkownicy małych obszarowo gospodarstw najczęściej o charakterze pomocniczym, prowadzonych przez emerytów, rencistów posiadających pozarolnicze źródła dochodu wykazują najslabszą aktywność w dostosowaniu produkcji i organizacji gospodarstw do rynku zbytu. W najgorszej sytuacji znajdują się gospodarstwa czysto-rolnicze, które charakteryzują się najniższymi nakładami produkcyjnymi w zakresie rolnictwa i inwestycji. Brak dopływu kapitału z zewnątrz do tych gospodarstw jest jedną z barier ich rozwoju i egzystowania ich rodzin. Diagnoza problemów rolnictwa na terenie gminy wskazała na:

- ubytek użytków rolnych
- wzrost zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego, czego konsekwencją jest wzrost zakwaszenia gleb, spadek produktywności użytków rolnych, w tym szczególnie łąk i pastwisk, degradacja gleb
- wzrost zurbanizowania gminy
- starzenie się ludności rolniczej
- wzrost liczby gospodarstw o mieszanych źródłach utrzymania
- niewielki wzrost powierzchni przeciętnego gospodarstwa przy stosunkowo dużym udziale gospodarstw drobnych
- niski poziom usług produkcyjnych dla rolnictwa i socjalnych dla ludności wiejskiej
- zahamowanie procesów inwestycyjnych w rolnictwie (za wyjątkiem budownictwa mieszkaniowego)
- nadal niski poza centralną częścią gminy rozwój infrastruktury technicznej
- słabo rozwinięty przemysł rolno-spożywczy
- niska towarowość rodzinnych gospodarstw rolnych
- pojawienie się poważnego problemu jakim jest bezrobocie na wsi.

Rozważenie problemowe rozwoju rolnictwa rejonu ujawniło kierunek i zakres niezbędnych zmian. Porównanie ich z oceną zdolności podmiotów i struktur do zmiany pozwala na zidentyfikowanie barier rozwoju badanego terenu.

Do najważniejszych należą:

- stosunkowo niska jakość gleb użytków rolnych
- braki w infrastrukturze technicznej
- niski poziom kultury rolnej
- niekorzystna struktura demograficzna
- rozdrobniona struktura obszarowa gospodarstw rolnych (duża szachownica gruntów)
- niski stopień aktywności rolników i obawa przed ryzykiem
- zły stan i mała baza budownictwa inwentarskiego
- brak tradycji wytwórczych rzemiosła (jedynie w Pławnie szewstwo)
- słabo rozwinięta baza turystyczna
- ogólne przeświadczenie rolników o nieopłacalności rolnictwa
- ogólnie niski stopień dostosowania rolnictwa do gospodarki rynkowej
- bariery ogólnokrajowe, takie jak ograniczenie popytu czy niski poziom opłacalności produkcji rolnej.

Widoczna jest konieczność tonowania barier: w zakresie siły roboczej - potrzeba zmiany zawodu przez część ludności rolniczej, w strukturze użytkowania ziemi - wyłączenia najsłabszych gleb spod użytkowania rolniczego na takie cele jak zalesienia, drobna przedsiębiorczość, rekreacja. Podniesienia wymaga również aktywność społeczeństwa gminy.

Możliwości, szanse i środki dalszego prawidłowego rozwoju rolnictwa gminy wynikają z:

- pełnego wykorzystania walorów i zasobów środowiska przyrodniczego i jego potencjalnych możliwości,
- rozwoju pożądanых cech osobowości ludności rolniczej, takich jak: aspiracje oświatowe, chęć podejmowania ryzyka, aktywność,
- wzrostu aktywności instytucjonalnej takich jednostek jak: izby rolnicze, izby handlowe, wspólnoty wiejskie, różne stowarzyszenia, możliwości kapitałowych, takich jak niskooprocentowane kredyty, ulgi podatkowe, subwencje, dotacje, fundacje,

- interwencjonizmu państwa w ramach polityki regionalnej,
- przyspieszenie tempa dostosowywania się rolników do gospodarki rynkowej.

WNIOSKI

A. Warunkiem uzyskania wyższej efektywności gospodarowania w rolnictwie gminy Gidle z uwagi na dominację gleb lekkich jest:

- konsekwentne i systematyczne działanie zmierzające do poprawy żyzności i produktywności gleb, w tym poprzez poprawę stosunków wodnych, nawożenie organiczne, wapnowanie i pogłębienie warstwy ornej,
- zwiększenie obsady zwierząt,
- większe i racjonalne stosowanie środków plonotwórczych tj. nawozów mineralnych i środków ochrony roślin, w ramach zintegrowanego systemu gospodarowania w rolnictwie,
- prace scaleniowe gruntów celem redukcji dojazdów do licznych pól uprawnych oraz możliwość wprowadzenia maszyn na większe powierzchnie,
- wprowadzenie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych,
- wzrost powierzchni gospodarstwa rolnego, specjalizacja grup gospodarstw, celem powiększenia skali produkcji.

B. Powszechna stać się winna świadomość, że warunkiem bycia konkurencyjnym jest obniżenie kosztów produkcji, wycucie potrzeb rynku i szybkie produkowanie tego, czego rynek potrzebuje. Niezbędna jest innowacja polegająca na przejmowaniu kolejnych faz w obrocie i przetwórstwie produktów rolnych, pozwalających zatrzymać pieniądze w gospodarstwie rolnym, zachodzi więc potrzeba organizowania się rolników - nabywców środków produkcji a jednocześnie sprzedawców surowców i produktów w ramach rynków lokalnych.

C. Celem lepszego wykorzystania siły roboczej w małych gospodarstwach, a siły pociągowej w gospodarstwach dużych, celowa byłaby odpowiednia między mini

współpraca. Gospodarstwa małe mogłyby niekiedy oddzierzawiać część swojej ziemi gospodarstwom dużym oraz oddawać obornik w zamian za paszę. Gospodarstwa małe prowadziłyby przede wszystkim produkcję zwierzęcą, w której zapotrzebowanie na prace rozkłada się równomiernie w ciągu roku i powoduje lepsze wykorzystanie nieprzesuwalnej siły roboczej. W gospodarstwach o niskich zasobach pracy i lepszych glebach wskazane byłoby przejście na kierunek produkcji młodego bydła opasowego, natomiast na glebach gorszych - na produkcje trzody chlewnej i ewentualnie owczarską. Celowe również wydaje się rozszerzenie produkcji towarowej owoców i warzyw na terenach gdzie występują lepsze gleby.

2. PRODUKCJA

Znaczna, część podmiotów produkcyjnych działających na terenie gminy deklaruje chęć dalszego rozwoju. Trudnościami w realizacji tego zamierzenia jest brak dostatecznie wysokiego kapitału, trudności w uzyskaniu kredytów preferencyjnych oraz przeszkody formalnoprawne.

3. USŁUGI I HANDEL

Usługi i handel są gałęziami gospodarki trudnymi do przewidzenia, gdyż mają typowo rynkowy charakter, a więc zależą od wielu czynników. Podmioty usługowe i handlowe będą powstawały w zależności od potrzeb rynku lokalnego. Czynnikiem pobudzającym będzie niewątpliwie udostępnienie terenów letniskowych i rekreacyjnych. Tereny dotychczas wykorzystywane rolniczo przyjmą określoną ilość potencjalnych klientów zakładów usługowych i sieci sklepów. A więc i w tym względzie konieczna jest odpowiednia promocja gminy i stworzenie zaplecza na europejskim poziomie.

4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

W zakresie infrastruktury technicznej należy:

- wykonać wodociągi do wszystkich miejscowości poza Gidlami, Pławnem, Stęszowem i Rudą,
- przewidzieć budowę ciągów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków,
- zgazyfikować teren gminy (trasa gazociągu przesyłowego jest projektowana), wcześniej opracować koncepcję zgazyfikowania gminy.
- dokończenia wymaga budowa dróg: Gidle - Kobicie Wielkie, Ciężkowice - trasa Nr 785, oraz pozostałe ulice w Gidlach i Pławnie (pozytywną sytuację dałoby wybudowanie ca 20km dróg),
- prowadzenie segregacji odpadów,
- wybudowanie jeszcze jednej stacji paliw w rejonie Ciężkowic w rozwidleniu dróg Żytno - Dąbrowa Zielona.

5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

Jako zadania w zakresie infrastruktury społecznej na pierwszy plan wysuwa się budowa obiektu i zorganizowanie działalności Gminnego Ośrodka Kultury, jako centrum działań wspierających wszelkie inicjatywy o charakterze kulturalnym i ogólnorozwojowym. Ośrodek Kultury ma oprócz działalności kulturalnej również ogromne znaczenie integracyjne różnych środowisk mieszkańców, co pozwoliłoby na wspólne działania i organizowanie się grup wspólnych celów np. młodzieży, producentów rolnych i przedsiębiorców.

6. OCHRONA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO, REKREACJA I TURYSTYKA

Jako zadania w zakresie ochrony i kształtowania środowiska oraz rozwoju rekreacji i turystyki należy wymienić:

- inwestycje w zakresie infrastruktury technicznej zabezpieczające stan środowiska

przyrodniczego,

- dolesienia,
- ochrona gruntów rolnych z najlepszymi kompleksami gleb,
- realizacja programu zadrzewień śródpolnych i wzdłuż ciągów komunikacyjnych,
- program małej retencji i ochrony wód powierzchniowych,
- propagowanie produkcji zdrowej żywności,
- rozwój agroturystyki.

7. ŹRÓDŁA POZYSKANIA ŚRODKÓW FINANSOWYCH

♦ Rolnictwo - znaczna, część przewidzianych w programie rozwojowym działań w zakresie rolnictwa będzie realizowana poprzez środki mieszkańców gminy. Dotyczy to większości inwestycji w gospodarstwach rolnych, udziału rolników w realizacji zadań infrastruktury technicznej - budowy wodociągów, gazociągów oraz kanalizacji na terenie gminy. Część przedsięwzięć gospodarczych mniejszej skali związanych z tworzeniem miejsc pracy będzie realizowana przez co bardziej przedsiębiorczych mieszkańców gminy. Większe zamierzenia jednak bez pomocy środków finansowych z zewnątrz nie ma szans na realizację. W aktualnych uwarunkowaniach prawnych, organizacyjnych i finansowych pomoc finansowa może być realizowana w różnych formach:

- ✓ kredytach preferencyjnych,
- ✓ nieoprocentowanych pożyczkach,
- ✓ dotacjach,
- ✓ innych źródłach pomocowych.

W załączeniu przedstawiono wykaz źródeł finansowania restrukturyzacji i modernizacji rolnictwa, przedsiębiorczości wsi, sporządzony na podstawie „Wykazu” opracowanego przez Zespół Ministerstwa Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej pod kierunkiem Pani Wiceminister Prof. dr hab. Katarzyny Duczkowskiej-Małysz.

♦Ochrona środowiska naturalnego, rekreacja i turystyka - źródłami pozyskanymi na realizację zadań z tego zakresu będą:

- ✓ budżet gminy,
- ✓ środki własne mieszkańców,
- ✓ Gminny, Powiatowy, Wojewódzki i Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- ✓ Ekofundusz,
- ✓ dotacje z budżetu Wojewody Łódzkiego.

8. WALKA Z BEZROBOCIEM

Z uwagi na położenie gminy na obszarze o zwiększonej skali bezrobocia i niewielkich możliwościach powiększenia rynku pracy opartego o prywatnych inwestorów konieczne jest wsparcie działań gminy przez środki z Funduszu Pracy oraz Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Wsparcie to nie ogranicza bezpośrednich działań różnych podmiotów gospodarczych w poszczególnych gałęziach gospodarki, może natomiast ukierunkować te podmioty na tworzenie nowych miejsc pracy lub zachowanie istniejących. Należyte wykorzystanie tych możliwości uzależnione jest od:

- ✓współdziałania władz gminy i pracodawców z urzędami pracy,
- ✓upowszechniania znajomości aktualnych przepisów i warunków dostępności środków,
- ✓posiadania programów rozwoju oraz kapitału własnego,
- ✓integracji i uaktywnieniu mieszkańców (zmiana postaw biernych na aktywne).

WNIOSKI OGÓLNE

A. Analiza stanu gospodarki gminy Gidle wykazuje możliwości jej rozwoju w wielu kierunkach. Rozwojowi temu sprzyjają dogodne warunki środowiska

przyrodniczego, tradycyjne formy gospodarowania, aktywność społeczna, dogodne położenie i istniejące powiązania komunikacyjne, zaawansowany stan infrastruktury technicznej oraz społecznej, istnienie wykwalifikowanej kadry kierowniczej w jednostce samorządowej.

- B. W działalności samorządowej jako główny kierunek należy przyjąć dalszy rozwój infrastruktury technicznej jako czynnik zwiększający atrakcyjność lokalizacyjną dla podmiotów gospodarczych i usługowych. Wymagać to będzie znacznych nakładów finansowych m.in. zwodociągowanie wsi, budowę systemu oczyszczania ścieków gminnych i unieszkodliwiania odpadów, modernizację wewnątrzgminnej sieci drogowej, a także rozwój ogólnodostępnych usług turystyczno-rekreacyjnych (w usługach turystycznych i rekreacyjnych możliwy jest udział kapitału prywatnego).
- C. Za jedno z pilniejszych zadań, które winno być podjęte we współdziałaniu z Nadleśnictwem jest problem zalesiania gminy, gdyż w chwili obecnej jest to gmina o jednym z mniejszych procentów zalesienia, przy istnieniu dość słabych kompleksów gleb co utrudnia gospodarkę rolną i sprzyja erozji gleb.
- D. Nie istnieją poważniejsze przeciwwskazania dla rozwoju głównego kierunku gospodarki gminy jakim jest rolnictwo. Produkcja rolna winna być jednak ukierunkowana na wytwarzanie produktów wymagających wysokich nakładów pracy i przetwarzaniu tej produkcji w oparciu o istniejące możliwości. Z uwagi na występowanie dość słabych kompleksów gleb produkcja zdrowej żywności winna znaleźć się głównie na obszarach o lepszych glebach, kierunek ten będzie wymagał znacznych nakładów na infrastrukturę techniczną. Produkcja zdrowej żywności wymagać będzie przeciwdziałania i ograniczeń w lokalizowaniu w tych miejscowościach i obszarach innych kierunków produkcji o charakterze przypadkowym lub koniunkturalnym, nastawionym na doraźne korzyści. Winna to być polityka długofalowa i konsekwentna.
- E. W obrębie terenów planowanych do wykorzystania rekreacyjnego i turystycznego należy prowadzić dość konsekwentną politykę w zakresie zagospodarowania przestrzennego i zachowania estetyki, tak by piękny

i niezmacony krajobraz gminy nie został zszpecony poprzez byle jakie budownictwo letniskowe i przypadkowe obiekty uslugowe. Jest to bardzo wazne dla wizerunku gminy i jej atrakcyjnosci.

- F. Za celowe i niezbedne nalezy uznać poglabienie wspolpracy samorzadu z lokalnym srodowiskiem przedsiebiorcow. Jest to wspolpraca, ktora moze przynieść korzyści dla kazdej ze stron. Rozważenia wymaga możliwość utworzenia przy Zarządzie Gminy komórki promocyjnej, wyposazonej w katalog informacji prawnych i ekonomicznych, ulatwiajacych podejmowanie dzialalnosci gospodarczej, eliminujacych zbędne bariery i ograniczenia dla inicjatyw gospodarczych, integrujacych srodowisko przedsiebiorcow i promujacej lokalne produkty.
- G. Za wazny kierunek nalezy przyjac promocje gminy w roznych srodowiskach krajowych i zagranicznych. Istnieje uzasadnienie dla szeroko pojętej promocji w postaci rozwijajacych się funkcji gospodarczych, tradycji gminy, walorów turystycznych i krajoznawczych. Taka promocja nie musi przynieść natychmiastowych efektów, będzie jednak utrwalala obraz gminy w swiadomości odbiorców informacji i moze zaowocowac przyszlosciowymi inwestycjami. Finansowym zasileniem promocji gminy winny być środki na reklame miejscowych producentów i firm oraz wspoldzialanie z niektórymi instytucjami.
- H. Ograniczenie bezrobocia nalezy widzieć jako funkcje wszystkich podejmowanych przedsięwzięć na rzecz rozwoju gminy, tworzacych stale bądź okresowe miejsca pracy. Zasoby siły roboczej są tylko potencjalnym czynnikiem rozwojowym, szczególnie z uwagi na wiek i kwalifikacje bezrobotnych. Konieczne jest jednak szersze wykorzystanie możliwości finansowania zadań z Funduszu Pracy i innych funduszy dla tworzenia miejsc pracy w firmach i przedsiębiorstwach oraz dla rozbudowy infrastruktury gminy.